

OWAK (68) *av*

o oraz a jasne.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. *W inny sposób, inaczej; illo modo Cn (63)* : używać takiéy krèłki może we wśelákim piśmie/ [...] á przedsię elegántia y właśność zoftáie przy literze/ coby iuż bydź nie mogło gdzieby się owák kładło. *JanNKar Fv.*

W przeciwstawieniu: »jeden tak, (a) drugi owák« (7): *KrowObr* 223; *KuczbKat* 250; *SkarJedn* 99; gdy ieden ták/ drugi owák będzie chciał/ boiaźń Bożą łzcześcić wdziateczkách: roftárgnienie mieć będą/ niewiedząc zákim iść. *SkarŻyw* 153; Radził się ztym inych zakonnikow: ále iedni ták mowili/ drudzy owák. *SkarŻyw* 471; káždy [człowiek] ma właśny dar od Bogá: ieden ták/ á drugi owák [*alius quidem sic, alius vero sic*; ieden ták/ á drugi ták *Leop, WujBib*]. *WujNT* 1.*Cor* 7/7; pytał się [*Hetman*] ktoby był/ y coby vczynił [*św. Paweł*]. A drudzy co innego (*marg*) iedni ták drudzy owák. (–) wołáli między rzefzą [*alii autem aliud clamabant in turba*]. *WujNT Act* 21/34; [*ArtTanat B2*].

W charakterystycznych połączeniach: owák czynić (2), dać, mówić (5), (na)pisać (2), przekładać, rozumieć (2), uczyć (3).

Zwroty peior.: »tak owák [z kogo] dworować« (1): Po tańcu chłodny wiátrek ná twarz łobie czyniąc Mágierką/ y ták owák z niey [*panny*] łtucznie dworuiąc *ZbylPrzyg* A4v.

»tak i owák nazywać« = *przezywać* (4): Pámiećtam to/ iż teź ták y owák/ księża/ Fáryzeufzowie y infzy/ nazywáli Páná moiego Iezufá Chriřtułá/ częścią Belzewulem/ częścią Sámárytanem/ częścią pijánicą y obźercą etc. *CzechEp* 72, 63, 72, 352.

»skwalując [= *szkalując*] tak i owák szczypać« (1): ktore [*wyznanie i nabożeństwo*] ludzie [...] nowym nazywáią: y ono niewiem iáko łqualuiąc ták y owák łzczypią: y we złe podeyzrzenie do pośpolřtwá y do mágiftratu/ przywodzą. *CzechEpPORz* *2v.

Szeregi: »tak (...) owák« (5): Variant nonnulla de morte eius scriptores, Nie yednáko piřzą/ ten ták owák. *Mqcz* 475c; By był ták dał: by był owák dał: thedyby był wygrał *GórnDworz* M4v; ktorzy prorokuią chocia do nich Pan nie mowił/ wołaiąc po vlicách: Mowił Pan/ mowił Pan: nápiřano ták/ nápiřano owák *ReszPrz* 102; *GórnRozm* B4v. *Cf* »tak owák [z kogo] dworować«.

»tak albo owák« (3): Takieź y otroci gdy łie komu chczą łtawić tak albo owák, brwiami pořstawę vkazuią *GlabGad* N4v; Czyń iey [*starořci*] ták álbo owák nikt iey nie vgodzi/ Kářzle łtęka nárzeka zgarbiwřzy łie chodzi *BielKom* Ev; *KuczbKat* 5.

»(i) tak a(l)bo (i) owák« (18): A ták więceyci wam łtrzedz trzebá Duffe/ niź nam łtego chlebá Ktory nam łnadz nie ták łzkodzi Bo dobrowolnie przychodzi Ale v was ták y owák Czáfem ná prořt á czáfem wřpák *RejRozpr* D; *RejKup* 16; A nye mowię o tym ktore łnadź ták y owák może być rozumyano/ ále ktore yáłne/ á roznego wykłádu nye ćirpi *KromRozm I* F4v; *RejZwierz* A6; ktory [*Bóg*] ielř łpráwiedliwym y miłofiernym [...] á nikomu się nie godzi áby mu rzekł: Czemu ták ábo owák czyniřz? *BibRadz* *6v; Krol teź Angielřki wymowkę vczynił thák y owák/ yź mu nie wczás dano znáć *BielKron* [211], [211]v; Litem contestari, Wdác łie w przeřtroną [*lege*: w przeź łtroną] w práwie/ odpowiedzieć ná żáłobę ták albo owák. *Mqcz* 195c; *CzechRozm* 12v; *CzechEp* 130, 142, 148, 214. *Cf* »tak i owák nazywać«, »tak i owák szczypać«.

»chocia tak, choć owak« (1): Piśaliśmy pirwey iż nic nątym chocia ták/ choć owák będziefz rozumiał/ [...] to iest/ o ifotnym przemienieniu chlebá w ciáło *ReszPrz* 58.

»już tak, już owak« (2): Aza to nyerozdzyelone ferce/ gdzye ten ták/ drugi ináczey/ á yedenze yuż ták/ yuż owák vczy *KromRozm I N*, E2.

»to tak, to owak« (1): Plato powieda/ Sędzia práwi niemy/ á ktory nie więcey niż ftrony/ to ták/ to owák/ pytáiąc mowi/ nigdy spráwiedliwie nie ofádzi. *GórnRozm F*.

a. Z czasownikiem oznaczającym ruch wahadłowy, przeciw [zawsze w szeregu z „tak”]: tam i z powrotem, tu i tam; bezładnie; w ruchu ciągłym; in *diversum* *Mącz* (27) :

W charakterystycznych połączeniach: tak i owak kołysać się, kręcić się (2), latać, (po)mieszać się (3), miotać się, motać się, przemieniać się, przewijać się, roić się, snuć się, tulać się, wartać się, wić się, wiercić się, zamieszawać.

Zwroty: »i tak, i owak rzeczą motać« (1): *Flexiloquus* [...] *Qui ambigna et obscura loquitur*, Który y ták y owák rzeczą mota. *Mącz* 130a.

»i tak, i owak obracać (a. obrocać)« (2): *Verso*, Y tak y owák obrácam/ vftáwicznie obrácam. *Mącz* 486a, 488b.

»i tak, i owak [= tam i z powrotem] pędzać« (1): *Oves versare*, Owce y ták y owák po polu pędzać. *Mącz* 486b.

Szereg: »i tak, i owak« (21): *GlabGad* L3v, L5; *BielKom* Bv; *Flexuosus volatus hirundini*, Lot Yáskólczyn/ mota fie álbo przewiyá y ták y owák *Mącz* 129d; *Maeander*, Rzeká bárzo fie dziwnie krąząca/ y ták y owák kręcząca *Mącz* 203c; *Ventilare* [...] *per manus versare*, W rękú przebierác/ grác/ y tám y lám y ták y owák kołyłác/ háłkác. *Mącz* 483c, 317a, 468c, 473c, 486b, 487d, 502c; *RejPos* 123v; *KuczbKat* 285; Ktorych nowych Kátholikow niezbożną śmiáłością y X.K. záwiedziony/ oto fie y ták y owák wiercieć muśi/ to raz zá to/ á drugi fie zá owo chwytaiąc. *CzechEp* 109, 145, 269. Cf Zwroty.

a. Zawsze z przeczeniem: w ten sposób, tym sposobem, tak właśnie (4) : Bo to wdzyęczna rzecz ciálu by odpoczynęło/ A onym fnem rofkołznym ćichuczko záfnęło. Nie owák z opiłym łbem gdy iáko wilk chrapie *RejWiz* 31; Miedzy nimi pánienká nadobnie vbrána/ Nie owák w owy zbytki iáko máłowána. *RejWiz* 39.

Jako zapowiednik przed zdaniem skutkowym (2): Támże łobie y przepioreczkę vgonić może/ ále nie owák áby profo ábo inłze zboże vbogim ludkom łámác miał. *RejZwierc* 109v, 109v.

2. Byle jak, niestarannie (3) : grządki nadobnie każełz pokopác/ nie czyńże ich owák kołpakiem názbyt wyfoko/ bo y wodá fnádnie z nich ípłynie/ y w głębokiey broździe nic nigdy nie będzie. *RejZwierc* 107v.

Szereg: »tak i owak« (2): izáz tym łami o łobie znácznego świádectwá nie wydáią/ [...] iż fie też z nabożeńftwem fwym nie ná nim [*Chrystusie*] buduią/ ále ná łwoiey ták y owák vmiełzánye glinie. *CzechEp* 235, 252.

3. W sposób wyżej pokazany lub ogólnie znany (2) : Gdyby nád kupą pierza ten Koczpergał [*Niemiec*] Owák ízturmował y tą mowá [*zepsutą łaciną*] ízmergał: Rozpierzchłoby fie od owego gromu/ Włzędzie po domu. *KlonFlis* H3v.

Wyrażenie: »owak po swemu« (1): A gdy fię w ciepłey piekárni rozgrzeiesz/ A krzeczká owák po fwemu záleiesz/ Prawże nowiny/ praw flifowłkie dzieie *KlonFlis* H4v.

Synonimy: 1. *inaczej, inak.*

Cf OWAKO

EW